

Børne- og Undervisningsministeriet
Frederiksholms Kanal 25
1220 København K

Høringssvar fra De Anbragtes Vilkår

De Anbragtes Vilkår (DAV) har den 27. september 2024 modtaget et høringsbrev vedrørende udkast til ændring af bekendtgørelse om fremme af god orden i folkeskolen (ordensbekendtgørelsen).

De Anbragtes Vilkår vil indledningsvis gerne takke for muligheden for at afgive høringssvar til bekendtgørelsesændringerne. DAV ønsker generelt et skolesystem som møder alle børn og unge, uanset deres baggrund, med positive forventninger, som kan sætte den enkelte elevs adfærd i relation til den kontekst og de rammer eleven befinder sig i, og som kan hjælpe eleven med at blive en del af skolefællesskabet i stedet for at ekskludere.

DAV har en række bemærkninger til ændringer i bekendtgørelsen og vejledningen. Derudover har DAV nogle generelle bemærkninger til ændringerne. Bemærkningerne uddybes i det følgende.

Utidssvarende børnesyn

Vi kan desværre konstatere, at bekendtgørelsen visse steder bærer præg af et utidssvarende børnesyn, hvor elevers adfærd forstås isoleret fra den kontekst og de relationer som eleven indgår i. Det gør den enkelte elev til problembærer og flytter fokus fra de fællesskaber og sammenhænge som eleven indgår i og som er med til at producere både de oplevede problemer og de rette løsninger. I folkeskoleloven anses skolen som værende medansvarlig for elevernes udvikling. Denne grundtanke harmonerer ikke med de ændringer som bekendtgørelsen lægger op til. Med ændringen af bekendtgørelsen går Børne- og Undervisningsministeriet i den modsatte retning af hvad man har valgt at gøre på andre lovområder, som i disse år netop arbejder med at implementere et mere tidssvarende børnesyn. Det gælder fx i barnets lov.

I De Anbragtes Vilkår er vi enige i, at ingen børn og unge skal udsættes for grænseoverskridende adfærd, mobning eller vold i skolen. Men svaret på disse problemer er for os at se ikke sanktioner og straf. Der bør i stedet for prioriteres tilstrækkelige ressourcer og gode rammer i skolen, der giver skolerne mulighed for at arbejde pædagogisk og relationelt, så de kan handle inden det går galt.

Styrk fællesskabet i skolen

Bekendtgørelsen nævner, at foranstaltninger overfor en elev også skal vurderes i forhold til de elever, der er negativt påvirkede af forseelsen. Her ønsker DAV at gøre opmærksom på, at sanktioner ikke kun påvirker den elev som bliver sanktioneret. Det påvirker også de øvrige elever, udfordrer fællesskabet og kan skabe et utrygt miljø for alle. Vi vil gerne sætte spørgsmålstegn ved, om det skaber større trivsel og tryghed hos de elever som er påvirkede af den uhensigtsmæssige adfærd, hvis eleven fx udelukkes fra undervisningen, flyttes til en midlertidig akutindsats eller skal lave skoletjeneste. Disse foranstaltninger styrker ikke gode relationer mellem eleverne, og vi ved fra forskningen, at de gode relationer mellem elever netop er noget af det der er med til at forebygge

konflikter og uhensigtsmæssig adfærd. Det er derfor helt afgørende, at der arbejdes pædagogisk med konfliktløsningsredskaber i klassefællesskabet, og at der bliver lyttet til og talt med alle de elever, som har været involveret i hændelsen.

Vi finder det positivt, at vejledningen indskærper elevers ret til et godt undervisningsmiljø, og at skoler har en antimobbestrategi, hvor skolelederen forpligtes til at handle hurtigt med konkrete initiativer, hvis der er problemer med det psykiske undervisningsmiljø blandt eleverne. Men løsningen på mobning og grænseoverskridende adfærd er som nævnt ikke straffende og sanktionerende foranstaltninger.

Brugen af magtanvendelse

Magtanvendelse er en voldsom og indgribende handling, som kun må anvendes i yderste nødstilfælde ved selvforsvar, nødret og nødværge. Vi ved, hvor voldsomt det opleves, når voksne anvender magt overfor børn og unge og vi ved at det afføder følelser af både skyld, skam og vrede at være i den modtagende ende af en magtanvendelse. Derfor er det også helt afgørende, at der følges op på elevens oplevelser og følelser, når der har været anvendt magt, og at der arbejdes med at genoprette tillid og en god relation efter en magtanvendelse. Skolen skal have en klar procedure for dette. Endelig er det helt afgørende, at børn og unge ved, hvad de kan forvente fra de voksne, under og efter en magtanvendelse, og at de kender både deres rettigheder og skolens retningslinjer.

I tilfælde hvor indgriben ved magt er nødvendigt, mener vi at det skal være et krav, at den involverede underviser og skolens leder skriftligt noterer hvad der er sket og hvornår. Det bør være et krav, at der laves en præcis begrundelse for at anvende magt. Elevens forældre eller anden primær omsorgsperson skal hurtigst muligt orienteres og forelægges den skriftlige beretning. Det skal derudover være et krav, at eleven får mulighed for at komme med sit perspektiv på hændelsen og at dette dokumenteres skriftligt. Den samlede skriftlige dokumentation skal sendes til kommunen, så den kan bruges, hvis der fx skulle opstå tvivl om, at magtanvendelsen har karakter af legemlig straf.

For at få bearbejdet hændelsen, bør der være en uvildig person, som eleven har tillid til og kan tale magtanvendelsen igennem med, og som kan sikre at der sker en systematisk opfølgning på elevens situation og evt. inddrage andre myndighedspersoner. Vi mener derudover, at der også bør være en fast procedure for, hvordan der tages hånd om de øvrige elever, som har overværet hændelsen.

I DAV opfordrer vi til, at vejledningen i højere grad end hvad der lægges op til, kommer med konkrete eksempler på, hvornår magtanvendelse kan være nødvendigt.

Akutindsats til elever

Et uopdaget behov for specialpædagogisk bistand, kan resultere i konflikter og grænseoverskridende adfærd i skolen. Derfor er det positivt, at der kommer fokus på, om eleven kan have behov for ekstra støtte. Men i DAV er vi stærkt kritiske overfor, at eleven i tilfælde af uhensigtsmæssig adfærd og konflikter flyttes til en midlertidig akutindsats på egen eller anden skole. Specialpædagogisk bistand bør kun gives til elever hvis udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte i den almindelige undervisning, i specialklasser eller på specialskoler jfr. specialundervisningsbekendtgørelsen. Flytning af eleven til en akutindsats med øjeblikkeligt varsel kan ende som en sanktionsform, der stigmatiserer og ekskluderer eleven fra fællesskabet og som

dermed ikke får taget fat i de mere grundlæggende problemer som fx mangel på positive relationer i skolen eller problemstillinger uden for skolen. På samme måde ser vi heller ikke enkeltmandsundervisning som løsning på uhensigtsmæssig adfærd. Brugen af akutindsatser risikerer at blive en glidebane for skoler, som er pressede pga. manglende ressourcer og for få hænder. I DAV er vi bekymrede for, at specialundervisningsbekendtgørelsen kan ende med at blive brugt på en anden måde end det der er intentionen i bekendtgørelsen.

Styrk det forebyggende arbejde

I DAV mener vi, at de forebyggende indsatser i skolen skal styrkes. Vi er bekymrede for, at fokus på forebyggelse og konfliktnedtrapning træder i baggrunden til fordel for en straffende og sanktionerende kultur. Skolerne skal have ressourcer nok til at arbejde med forebyggelse i form af støttende, positive relationer og et kompetent pædagogisk arbejde. Elever der har udfordringer skal hjælpes og støttes med det samme inden problemerne vokser sig store. Når et barn eller ung udøver grænseoverskridende adfærd er det ofte et udtryk for voldsom mistrivsel og det er afgørende at kigge bag om adfærden og undersøge faktorer både uden for skolen og inden for skolens rammer. Forebyggelse handler ligeledes om aktivt at arbejde med en god og tryk klassekultur. Det kræver, at der er stort fokus på at sikre de rette kompetencer blandt lærere og det øvrige personale i skolen. Derudover skal skolerne prioritere et stærkt tværfagligt samarbejde blandt personalet. Pædagogiske metoder skal altid afsøges og bruges for at forhindre, at situationer eskalerer.

Brugen af skoletjeneste

I ordensbekendtgørelsen er der ikke hjemmel til at tvinge eleven til at deltage i fx oprydning i forbindelse med eftersidning. Vejledningen nævner derfor, at der bør være en pædagogisk sammenhæng mellem det eleven, sættes til og elevens handling. Vi ser denne sammenhæng som vigtig. Men vejledningen nævner et eksempel, hvor det for os er svært at se, hvordan der skulle være en pædagogisk og direkte sammenhæng mellem at have forstyrret undervisningen ved fx gentagne gange at have tændt og slukket lyset og at blive sat til at hjælpe skolepedellen med praktiske opgaver efter skole. Det bør gøres til et krav, at generel brug af eftersidning altid dokumenteres med en tydelig begrundelse for hvorfor denne sanktion tages i brug, og at der følges op på situationen sammen med eleven efterfølgende.

Udelukkelse fra undervisningen kan få faglige konsekvenser

Udelukkelse fra undervisningen i op til 10 skoledage om året er mange dage, og det kan – udover eksklusionen fra fællesskabet også få faglige konsekvenser for eleven. Der lægges op til, at eleven skal være sikret et tilsyn i udelukkelsestiden, men det er uklart, hvem der skal undervise eleven og sørge for den faglige læring, så eleven ikke kommer fagligt bagud. Det er ikke alle hjem, som kan tilbyde ro og hjælp til skolearbejdet.

Generelle bemærkninger i forbindelse med ændringer i bekendtgørelse og vejledning

Ordet "forældre" nævnes som en gennemgående term i både bekendtgørelsen og vejledningen. For også at inkludere de børn og unge som har andre voksne end deres forældre til at varetage deres daglige omsorg, opfordrer DAV til at bekendtgørelsen og vejledningen tilrettes, så der tilføjes "eller andre primære omsorgspersoner", når forældre nævnes.

DAV har deltaget i et møde med den tværministerielle arbejdsgruppe, som arbejder med anbefalinger i forhold til anvendelse af voksenansvarslovens bestemmelser om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten på specialundervisningstilbud på børne- og ungehjem samt på dagbehandlings- og specialundervisningstilbud. I DAV opfordrer vi til, at arbejdet med ordensbekendtgørelsen synkroniseres og samtænkes med anbefalinger om magtanvendelse mv. på specialundervisningstilbud på børne- og ungehjem samt på dagbehandlings- og specialundervisningstilbud. En ordensbekendtgørelse uden straffende og sanktionerende karakter bør også gælde for elever på specialundervisningstilbud på børne- og ungehjem samt på dagbehandlings- og specialundervisningstilbud, så disse elever stilles lige med elever i folkeskolen.

Hvis ordensbekendtgørelsen kommer til at gælde for alle elever på specialundervisningstilbud på børne- og ungehjem, opfordrer vi til, at disse skoler er særligt opmærksomme på at inddrage elever og forældre i arbejdet med skolens ordensregler og værdiregelsæt. Elever og deres forældre er med *Lov om ændring af lov om folkeskolen, barnets lov, lov om socialtilsyn og forskellige andre love* ikke længere sikret en repræsentation via skolebestyrelsen og eleverne har ikke længere ret til at danne elevråd. Derfor bør der bl.a. være ekstra opmærksomhed på at inddrage elevernes undervisningsmiljørepræsentant. Alle børn og unge har jf. børnekonventionen ret til at have medbestemmelse og få indflydelse på ting der omhandler dem.

Med venlig hilsen

Fransiska Mannerup

Forperson i De Anbragtes Vilkår

Camilla M. Kronborg

Sekretariatsleder i De Anbragtes Vilkår